

๗๑๑ หน้า 6๑

อุปสรรคในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพโซเวียต ในยุคหลังสงครามอินโดจีนครั้งที่ 2

นางสาวภรณ์พรรณ สุขสวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-567-456-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

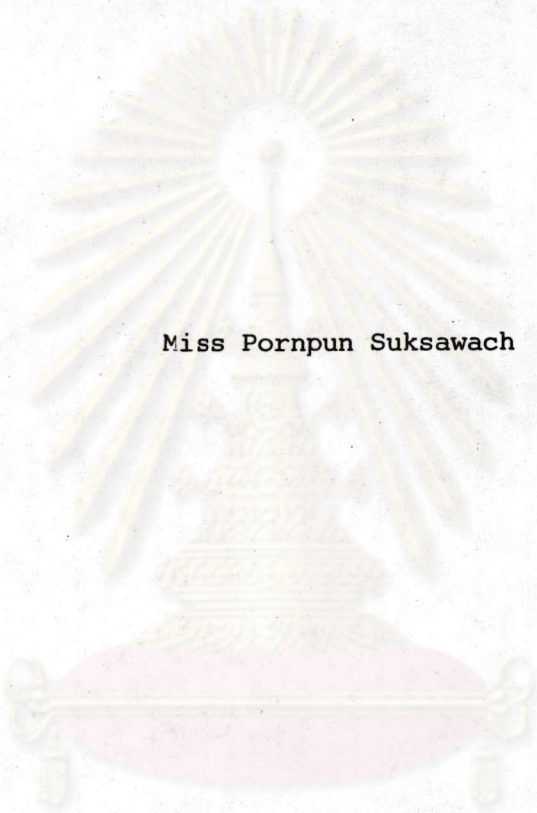
014277

I 10293097

OBSTACLES IN THAI-SOVIET RELATIONS

AFTER THE SECOND INDOCHINA WAR

Miss Pornpun Suksawach

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of International Relations

Graduate School

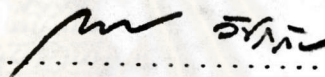
Chulalongkorn University

1987

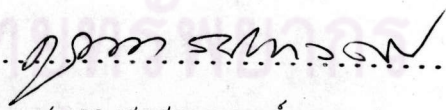
หัวข้อวิทยานิพนธ์ . . . . . อุปสรรคในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพโซเวียตในยุคหลัง
สงครามอินโดจีนครั้งที่ 2
โดย . . . . . นางสาว ภรณ์พรรณ สุขสวัสดิ์
ภาควิชา . . . . . ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษา . . . . . รองศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ มุ่งการดี

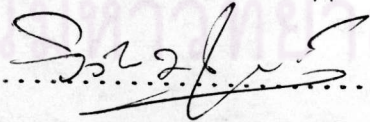

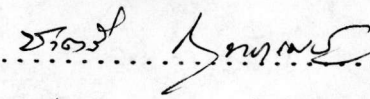
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้แนบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. กุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ มุ่งการดี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชาตรี ฤทธารมย์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์   อุปสรรคในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพโซเวียตในยุคหลัง
 สงครามอินโดจีนครั้งที่ 2
 ชื่อ นิสิต   นางสาวภรณ์พรรณ : สุขสวัสดิ์
 อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ มุ่งการดี
 ภาควิชา   ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
 ปีการศึกษา   2529

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพโซเวียตในยุคหลังสงครามอินโดจีนครั้งที่ 2 ไม่อาจพัฒนาให้ดีขึ้นไปกว่าที่เป็นอยู่ได้โดยมีสมมติฐานว่า การที่สหภาพโซเวียตขยายบทบาทเข้ามาเป็นพันธมิตรกับเวียดนามในปี 1978 และให้ความช่วยเหลือเวียดนามในปัญหาแกมพูชาทำให้เวียดนามมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะทางด้านทหาร ได้สร้างความวิตกกังวลให้แก่ไทยเป็นอย่างมาก ทำให้ไทยและสหภาพโซเวียตไม่อาจมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันอย่างเท่าเทียมกับมหาอำนาจอื่นได้ ยิ่งไปกว่านั้น การกระทำดังกล่าวของสหภาพโซเวียตยังส่งผลให้ไทยหันไปปรับความสัมพันธ์กับจีนและสหรัฐฯ ซึ่งเป็นมหาอำนาจฝ่ายตรงข้ามของสหภาพโซเวียต จึงยิ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพโซเวียตมากยิ่งขึ้น

การศึกษาได้กระทำโดยแบ่งระยะเวลาของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพโซเวียตออกเป็น 3 ช่วงคือ ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 (1917-1945) หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (1945-1975) และหลังสงครามอินโดจีนครั้งที่ 2 (1975-ปัจจุบัน) แล้วศึกษาว่าในแต่ละช่วงเวลาไทยได้ดำเนินนโยบายอย่างไรต่อสหภาพโซเวียตและมีปัจจัยใบบ้างที่มีส่วนในการกำหนดแนวนโยบาย โดยได้แบ่งกลุ่มปัจจัยดังกล่าวออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับบุคคล ระดับชาติ และระดับระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงรูปแบบในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในอดีตที่ผ่านมา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์การดำเนินนโยบายของไทยต่อสหภาพโซเวียตในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมาข้างต้น

จากการศึกษาพบว่า ในยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 (1917-1945) นั้น ไทยไม่ปรารถนาจะมีการติดต่อด้านสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียต เนื่องจากมีความหวาดระแวงต่อท่าทีของพรรคบอลเชวิคที่ได้ประกาศในปี 1919 ว่า จะให้การสนับสนุนการปฏิวัติโดยชนชั้นกรรมาชีพทั่วโลก ในช่วงเวลานี้ ปัจจัยระดับชาติคือความแตกต่างทางอุดมการณ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแนวนโยบายของไทยต่อสหภาพโซเวียต

ต่อมาในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (1947-1975) ซึ่งเป็นยุคที่สงครามเย็นได้เข้ามามีผลกระทบต่อการเมืองระหว่างประเทศในเอเชียอาคเนย์ ผู้นำไทยมีทัศนคติที่เป็นปรปักษ์ต่อสหภาพโซเวียตโดยพิจารณาว่าสหภาพโซเวียตเป็นผู้สนับสนุนสาธารณรัฐประชาชนจีนในการทำสงครามขยายลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคแถบนี้ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของประเทศไทย ทำให้ไทยต้องผูกสัมพันธ์ทางการเมืองและการทหารกับสหรัฐฯ มากขึ้น สถานการณ์สงครามเย็นที่โลกแบ่งออกเป็น 2 ค่ายและไทยเข้าข้างสหรัฐฯ นั้นนับว่าเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับสหภาพโซเวียต

ส่วนในยุคหลังสงครามอินโดจีนครั้งที่ 2 ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี 1975 เป็นต้นมา อันเป็นยุคผ่อนคลายความตึงเครียด (Detente) ไทยได้ปรับปรุงแนวนโยบายต่อประเทศในค่ายคอมมิวนิสต์ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น และไทยกับสหภาพโซเวียตได้พยายามที่จะหันมาพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีต่อกันให้ดีขึ้น แต่เมื่อสหภาพโซเวียตได้เข้ามาเป็นพันธมิตรกับเวียดนามและสนับสนุนเวียดนามในปัญหาที่พม่าก่อให้เกิดความวิตกกังวลในการเสียดุลย์อำนาจให้แก่ไทยเป็นอย่างมากจนกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสอง ในขณะเดียวกัน ไทยได้เชิญเข้าไปมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีนและสหรัฐฯ มากขึ้นซึ่งทั้งสองประเทศเป็นฝ่ายต่อต้านสหภาพโซเวียต จึงยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพโซเวียตมากขึ้น ฉะนั้น トラบใดที่ปัญหาที่พม่ายังคงอยู่ในสภาวะชะงักเช่นนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพโซเวียตก็อาจจะพัฒนาให้ดีขึ้นไปกว่านี้ได้ ทั้ง ๆ ที่มีความพยายามจากทั้งสองประเทศที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกันให้ดีขึ้นกว่าสภาพปัจจุบันก็ตาม

cited : the personal level, the national level and the international level. The study is supported by the traditional approaches of Thai foreign relations in order to shed light on each of the 3 different periods of Thai - Soviet relations.

According to the study, Thailand had no desire during the pre - World War II (1917 - 1945) period of having contact with the Soviet Union. This was due to the Bolshevik pronouncement in 1919 supporting a worldwide proletariat revolution. In this period, therefore, the dominant factor in determining the relations between the two countries was that of the second level or differences in the national systems.

In the post-World War II period, with the coming of the Cold War in Southeast Asia, the Soviet Union was perceived as a source of threat in its support of China's national liberation war. Alliance between Thailand and the US was established, reflecting the existing bipolar system, this scenario was viewed as a stumbling block in the relation between Thailand and the Soviet Union.

In the post-Second Indochina War, or from 1975 on wards, generally known as the Detente period Thai foreign policy was marked by its flexibility in adjusting its relations with most communist countries, and Thai - Soviet relations improved considerably. But with the Soviet - Vietnamese alliance of 1978 and the intervention of Vietnam in Kampuchea with the support of the Soviet Union, the situation changed drastically. Thailand was deeply concerned over the loss of the balance of power in this region, thereby, preventing further development of good relations between Thailand and the Soviet Union

In the mean time, Thailand has adopted a policy of alignment with China and the US ; both are Soviet adversaries. Such alignment has aggravated the state of relations between Thailand and the Soviet Union. As long as there is a stalemate in the Kampuchean problem, with this configuration of power persisting, Thai - Soviet relations can not be improved despite the fact that certain efforts are being made by the two countries.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ รศ.ดร.วิวัฒน์ มุ่งการดี อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษา และคำแนะนำอย่างเอาใจใส่มาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.ชาตรี ฤทธารมย์ ดร.ธีระ นุชเปี่ยม ที่ได้ตรวจสอบต้นฉบับ และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการเขียนวิทยานิพนธ์นี้

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.กุสุมา สนิทวงศ์ และ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์

ขอขอบพระคุณในน้ำใจอันดีงามของคุณสมล เกษรวิวัฒนา ที่ได้ช่วยพิมพ์และตรวจทานต้นฉบับด้วยความอดทนยิ่ง

และขอขอบคุณคุณพัชรี เพ็ชรมาลี คุณนพวรรณ สุวรรณประทีป คุณภา เข้มเงิน และนายแพทย์ช่อเพ็ญ เตโชฬาร ที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ แม่ ผู้เห็นความสำคัญในการศึกษาของลูกเสมอมา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ณ
บทที่ 1 : บทนำ	
สภาพปัญหา	1
ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
สมมติฐานของการศึกษา	3
แนวความคิดที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษา	3
วิธีรวบรวมข้อมูล	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
การนำเสนอ	9
บทที่ 2 : ลักษณะการพูดไทย	10
บทที่ 3 : ความสัมพันธ์ไทย-โซเวียต : วิวัฒนาการของความเคลือบแคลง	20
ปฏิวัติบอลเชวิค : จุดเริ่มต้นของความเคลือบแคลง	20
นโยบายเข้าเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ : การประกาศตัวเป็นศัตรูกับสหภาพ- โซเวียตของไทย	23
บทที่ 4 : ประเทศไทยกับการขยายบทบาทและอิทธิพลของสหภาพโซเวียต	36
บทที่ 5 : บทสรุป	60
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	72
ประวัติผู้เขียน	90